

مقایسه نمرات ارزشیابی دانشجویی اعضای هیات علمی براساس نگرش آنها نسبت به ارزشیابی

عبدالحسین شکورنیا^{*}, محمدعلی عصارزادگان^۱ Ph.D

^{*} گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، اهواز، ایران

^۱ گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، اهواز، ایران

چکیده

اهداف: بررسی نگرش استادی درباره ارزشیابی‌های دانشجویی می‌تواند ضمن رفع کاستی‌های موجود، شرایط لازم برای بهره‌برداری مناسب از نتایج حاصل از این ارزشیابی‌ها را فراهم نماید. این مطالعه با هدف مقایسه نمرات ارزشیابی استادی با نگرش مثبت و منفی نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی - مقطعی که در سال ۱۳۸۹-۹۰ در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد، نمرات ارزشیابی ۱۸۴ استاد به روش سرشماری مورد بررسی قرار گرفت. برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه نظرسنجی از استادی نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و ارزشیابی استاد توسط دانشجویان استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 15 و آزمون T مستقل و آنالیز فاكتوریل و ضریب همبستگی پیرسون تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین نمره ارزشیابی استادی موافق نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی 4.19 ± 0.35 و میانگین نمره ارزشیابی استادی مخالف 3.87 ± 0.38 بود.

بین میانگین نمرات ارزشیابی استادی و نگرش آنان نسبت به نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی تفاوت معنی‌داری مشاهده شد ($p=0.001$).

نتیجه‌گیری: بین نگرش استادی نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و کسب نمره ارزشیابی از دانشجویان رابطه وجود دارد. استادی که نگرش مثبت نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی دارن، نمره ارزشیابی بالاتری دریافت می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: ارزشیابی، دانشجویان، استادی، نگرش

Comparison of faculty members' evaluation scores based on attitudes toward student rating

Shakurnia A. H.* MSc, Assarezadegan M. A.^۱ Ph.D

*Department of Immunology, Faculty of Medicine, Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

^۱Department of Immunology, Faculty of Medicine, Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

Abstract

Aims: Assessing faculties' attitude toward the student ratings can eliminate the existing shortcomings and provide the requirements for utilization of the results of such ratings. The purpose of the study was to compare the rating scores of faculties with positive and negative attitudes toward the student ratings in Jondi-Shapour University of Ahwaz.

Methods: In this cross-sectional descriptive study performed during 2010-11 in Jondi-Shapour Medical University of Ahwaz, the rating scores of 184 university professors were evaluated by census method. Data were collected using the Attitude toward Student Ratings instruction questionnaire (ASRI) and the Student Ratings of Instruction (SRI) form. Data were analysed by SPSS 15 using independent T-test, factor analysis and Pearson correlation coefficient.

Results: The mean rating score of faculties who were agree with student ratings was 4.19 ± 0.35 and the mean score of the disagree faculties was 3.87 ± 0.38 . A significant difference was observed between the mean rating scores of faculties and their attitudes toward the student rating results ($p=0.001$).

Conclusion: There is correlation between the student ratings and the obtained scores from the students. Faculty members with positive attitude towards the student ratings, obtain higher rating scores.

Keywords: Rating, Students, Faculty, Attitude

مقدمه

از دانشجویان‌شان انجام گرفته است [۱۴، ۱۵، ۱۳]، اما تاکنون مطالعات زیادی ارتباط بین نمره ارزشیابی اساتید و نگرش آنان نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی را مورد پژوهش قرار نداده است. براساس مطالعات انجامشده، اساتیدی با به کارگیری نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی مخالف هستند که بیشتر وقت آنها صرف پژوهش می‌شود و تدریس و آموزش دانشجویان برای آنها اهمیت زیادی ندارد [۱۶]. نتایج مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی مازندران نشان می‌دهد که نظرات بیش از نیمی از استادان در مورد روند ارزشیابی منفی است [۱۷]. جاکابس با انجام مطالعه‌ای گزارش می‌کند که بیشتر اساتید باور ندارند که ارزشیابی‌های دانشجویی تاثیر منفی روی رفتار اساتید دارد، بلکه بر عکس اعتقاد دارند که استفاده از نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی یک ضرورت است [۱۸]. رایان و همکاران نشان می‌دهند که ارزشیابی استاد توسط دانشجویان باعث کاهش رضایت و دلگرمی اساتید شده و همچنین اساتید را به کاهش استانداردها و عدم جدیت در تدریس و آموزش دانشجویان سوق می‌دهد [۱۹]. اسپنسر نیز گزارش می‌کند که فقط ۲۳٪ اساتید براساس ارزشیابی‌های دانشجویی آموزش و روش تدریس خود را تغییر می‌دهند [۲۰]. به نظر می‌رسد که نگرش مثبت اعضای هیأت علمی نسبت به به کارگیری نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی تا اندازه‌ای بر شیوه تدریس و رفتار استاد در کلاس تاثیرگذار است. با این حال، نتایج مطالعه آرمسترانگ در دانشگاه پنسیلوانیا نشان می‌دهد که این بازخورد در یادگیری بهتر و بیشتر دانشجویان تاثیری ندارد [۲۱]. در هر حال، آنچه از نتایج مطالعات مختلف مشخص می‌شود آن است که باید از طرفی برای نگرش منفی استادان در مورد فرآیند ارزشیابی‌های دانشجویی و نتایج حاصل از آن و از طرف دیگر برای بهینه‌نمودن و اصلاح این عملکرد تدبیر اساسی اندیشه‌یده شود، زیرا در غیر این صورت، خطر ناکارآمدی ارزشیابی وجود دارد.

پژوهشگران تلاش می‌کنند تا نقش عواملی از قبیل ویژگی‌های شخصیتی اساتید و روش نمره‌دهی آنان را که ممکن است در ارزشیابی‌های دانشجویی تاثیرگذار باشد، روشن نمایند. مطالعات انجامشده درباره نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و تاثیرگیری‌های زمینه‌ای روی تفاوت نگرش اساتید نشان می‌دهد که نگرش اساتید عامل بسیار مهم در موقعیت ارزشیابی‌های دانشجویی است [۱۴]. با این حال، هیچ محققی رابطه بین نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و نمرات ارزشیابی اساتید را مورد بررسی قرار نداده است. اما چرا نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی اهمیت دارد؟ بیشتر تحقیقاتی که در این ارتباط انجام شده اذعان می‌نمایند که نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی بر نمرات ارزشیابی اساتید تاثیر دارد. آیا نگرش مثبت اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی منجر به دریافت نمره ارزشیابی بالاتری از دانشجویان خواهد شد و نگرش منفی بر عکس؟ آیا همبستگی معنی‌داری بین نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و

استفاده از نظرات دانشجویان در ارزشیابی اعضای هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از سال ۱۹۲۷ میلادی به عنوان بخش مهمی از ارزشیابی‌های آموزشی آغاز شد و تاکنون گسترش زیادی یافته است، به طوری که در حال حاضر تقریباً در تمامی دانشگاه‌های معتبر دنیا به عنوان اصلی‌ترین منع برای ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید به کار گرفته می‌شود [۱]. ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید یکی از روش‌های بهبود کیفیت برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی اعضا هیأت علمی در دانشگاه‌ها به شمار می‌رود و این امکان را فراهم می‌آورد تا براساس نتایج آن، نقاط قوت و ضعف تیمی و با تقویت جنبه‌های مثبت و رفع کاستی‌ها در ایجاد تحول و اصلاح امور آموزشی برنامه‌ریزی مناسب صورت پذیرد [۲].

ارزشیابی دانشجویان از عملکرد اساتید و اثربخشی تدریس از جمله رایج‌ترین روش‌های ارزیابی عملکردهای آموزشی است که می‌تواند به بهبود و ارتقای کیفیت عملکرد آموزشی استاد کمک نماید [۳]. بنابراین، تحقیق و بررسی درباره اثربخشی و کیفیت عملکرد آموزشی اعضا هیأت علمی از جمله مسائل مهمی است که از یک سو، بازخورد مناسب را برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی و تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های استراتژیک توسط مسئولان و دست‌اندرکاران نظام آموزش عالی فراهم می‌آورد و از سوی دیگر، اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی می‌توانند از چگونگی عملکرد آموزشی خود آگاهی یابند و به اصلاح روش‌های آموزشی و در نتیجه، افزایش کیفیت تدریس خود اقدام کنند [۴].

با توجه به گسترش سریع ارزشیابی‌های دانشجویی در دو دهه اخیر و استفاده وسیع از نتایج آن در مراکز دانشگاهی، پژوهشگران تلاش کرده‌اند با انجام تحقیقاتی در این زمینه و کشف کاستی‌های این روش ارزشیابی، اعتبار نتایج آن را افزایش دهند. در این ارتباط پژوهش‌های زیادی درباره محتوای پرسش‌نامه ارزشیابی، افزایش روایی و پایابی نتایج حاصل از آن و همچنین نقش عوامل مخدوش‌کننده در ارزشیابی‌های دانشجویی، انجام گرفته است [۵، ۶، ۷]. اما علی‌رغم انجام مطالعات متعدد در ابعاد مختلف ارزشیابی‌های دانشجویی، در ارتباط با خود اساتید که بدون حمایت و همکاری آنان ارزشیابی‌های دانشجویی ثمریخشن نخواهد بود، تحقیقات بسیار کمی صورت گرفته است [۸].

پژوهش‌هایی درباره ارزشیابی‌های دانشجویی و بررسی نقش عوامل زمینه‌ای از قبیل رتبه علمی و سابقه [۹، ۱۰]، سن و جنسیت اساتید [۱۱] و نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی انجام گرفته است [۱۲]. با این وجود، هیچ یک از این مطالعات دقیقاً توضیح نداده‌اند که چرا برخی از اساتید با ارزشیابی‌های دانشجویی موافق و بعضی دیگر مخالفند. بررسی‌هایی توسط برخی از محققان در مورد احساس و نگرش اساتید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و نمرات دریافتی آنان

مقایسه نمرات ارزشیابی دانشجویی اعضا هیات علمی براساس نگرش آنها نسبت به ارزشیابی ۱۹۷ نمرات ارزشیابی آنان وجود دارد یا هرگونه تفاوت معنی‌داری در نمرات ارزشیابی استید با نگرش‌های متفاوت نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی وجود دارد؟

با توجه به اهمیت نتایج حاصل از ارزشیابی‌های دانشجویی در بهبود تدریس و ارتقای کیفیت آموزش و نظر به این که شرط اولیه تاثیرپذیری استید و گرفتن بازخورد از نتایج حاصل از این ارزشیابی‌ها، مقبولیت و پذیرش این نتایج نزد استید است، این بررسی‌ها در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ضرورت پیدا می‌کند. با توجه به مطالب فوق، این مطالعه با هدف مقایسه نمرات ارزشیابی استید با نگرش مثبت و منفی نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی- مقطوعی، جامعه مورد مطالعه اعضا هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز بودند که در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۹۰ به آموزش و تدریس اشتغال داشتند. تمامی ۲۰۷ عضو هیات علمی غیربالینی که هر ساله یک نوبت از طریق پرسش‌نامه مورد ارزشیابی قرار می‌گرفتند، به روش سرشماری وارد مطالعه شدند.

پرسش‌نامه نظرسنجی از استید درباره ارزشیابی‌های دانشجویی: مشتمل بر ۱۱ سؤال بر مبنای مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از "کاملاً مخالفم" تا "کاملاً موافقم" با ارزش نمره‌گذاری ۱ تا ۵ بود. این پرسش‌نامه از پژوهشی که توسط چانگ انجام گرفته بود [۱]، اقتباس و با تغییراتی در این مطالعه برای بررسی نگرش استید درباره ارزشیابی‌های دانشجویی مورد استفاده قرار گرفت. سؤالات ۱ تا ۵ به اهداف ارزشیابی‌های دانشجویی، سؤالات ۶ تا ۱۰ به جنبه‌های منفی ارزشیابی‌های دانشجویی و سؤال ۱۱ به موافقت کلی با ارزشیابی‌های دانشجویی اختصاص داشت. روابی این پرسش‌نامه با نظرخواهی از کارشناسان و صاحب‌نظران تایید شد و پایابی آن نیز به روش همسانی درونی محاسبه و ضریب آلفای کرونباخ .۸۲ بدست آمد.

پرسش‌نامه نظرسنجی از دانشجویان درباره نحوه تدریس استید: مشتمل بر ۱۵ سؤال ۵ گزینه‌های از "بسیار ضعیف" تا "عالی" با مقیاس نمره‌گذاری ۱ تا ۵ بود که توسط دفتر ارزشیابی دانشگاه در جلسات پایانی ترم توسط دانشجویان تکمیل شده و پس از جمع‌بندی، میانگین کل سؤالات پرسش‌نامه به صورت یک نمره به عنوان امتیاز ارزشیابی استاد توسط دانشجویان تعیین و در کارنامه ارزشیابی استاد ثبت می‌شد. روابی و پایابی پرسش‌نامه ارزشیابی استاد توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه بررسی و مورد تایید قرار گرفته بود. داده‌های مطالعه با توزیع این پرسش‌نامه‌ها گردآوری شد. پرسش‌نامه‌های نظرسنجی استید به ضمیمه یک برگه مبنی بر توجیه و توضیح هدف مطالعه برای تمامی استید غیربالینی دانشکده‌های مختلف ارسال شد و پرسش‌نامه‌های ارزشیابی استاد نیز توسط مرکز

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 15 تجزیه و تحلیل شد. برای خلاصه کردن داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف‌معیار و برای بررسی تفاوت نمرات ارزشیابی استید موافق و مخالف از آزمون T مستقل و آنالیز فاکتوریل و برای تعیین رابطه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

نتایج

از ۲۰۷ پرسش‌نامه ارسال شده تعداد ۱۸۴ پرسش‌نامه توسط استید تکمیل و برگشت داده شد (میزان برگشت پرسش‌نامه ۹۸/۸٪). از این تعداد ۷۸ نفر (۴۲/۵٪) زن و ۷۰ نفر استاد (۳/۸٪)، ۳۴ نفر دانشیار (۱۸/۵٪)، ۶۱ نفر استادیار (۳۳/۲٪) و ۸۲ نفر مردی (۴۴/۵٪) بودند. میانگین کلی نمره ارزشیابی استید موافق 35 ± 4 و میانگین کلی نمره ارزشیابی استید مخالف 38 ± 3 بود ($p=0.001$). جدول ۱. به طور کلی، میانگین نمرات ارزشیابی استید موافق درباره اهداف ارزشیابی‌های دانشجویی (سؤالات ۱ تا ۵) از میانگین نمرات ارزشیابی استید مخالف به طور معنی‌داری بیشتر، اما درباره جنبه‌های منفی ارزشیابی‌های دانشجویی (سؤالات ۶ تا ۱۰)، میانگین نمرات ارزشیابی استید موافق از میانگین نمرات ارزشیابی استید مخالف به طور معنی‌داری کمتر بود.

در بررسی ارتباط بین نمرات ارزشیابی استید با نمره نگرش‌ستجی آنان همبستگی مثبت و معنی‌داری مشاهده شد ($p=0.001$). ضریب همبستگی پیرسون بین میانگین کلی نمرات ارزشیابی استید و میانگین نمرات نگرش‌ستجی آنان $r=0.393$ بود. میانگین نمرات استید موافق و مخالف از نظر جنسیت ($p=0.93$) و از نظر رتبه علمی ($p=0.391$) تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

شماره سؤال	ساخت	نگرش	تعداد (%)	میانگین	میانگین	t	سطح معنی‌داری
۱	باعث بهبود کیفیت آموزش می‌شود	مخالف	(٪۳۲) ۵۸	۳/۹۰±۰/۳۵	۴/۱۱±۰/۴۰	۷/۶۱	۰/۰۰۱
۲	ارتباط بین استاد و دانشجو را افزایش می‌دهد	موافق	(٪۶۸) ۱۲۶	۴/۱۱±۰/۴۰	۳/۹۵±۰/۳۹	۴/۲۶	۰/۰۰۱
۳	معکس کننده نحوه تدریس استاد است	مخالف	(٪۶۰) ۱۱۰	۴/۱۹±۰/۳۶	۳/۸۶±۰/۳۱	۵/۰۲	۰/۰۰۱
۴	اطلاعات مفیدی برای ارتقای استاد فراهم می‌آورد.	موافق	(٪۴۰) ۷۴	۴/۱۵±۰/۴۱	۳/۸۶±۰/۳۱	۴/۸۳	۰/۰۰۱
۵	فرصتی برای خود ارزیابی استاد فراهم می‌آورد	مخالف	(٪۴۵) ۸۲	۴/۱۶±۰/۳۹	۳/۸۹±۰/۳۵	۵/۱۰	۰/۰۰۱
۶	باعث تنفس در روابط استاد و دانشجو می‌شود	موافق	(٪۵۵) ۱۰۲	۴/۱۲±۰/۳۸	۳/۹۵±۰/۳۱	۲/۰۹	۰/۰۳۹
۷	توان و بازدهی آموزشی استاد را کاهش می‌دهد.	مخالف	(٪۱۴) ۲۵	۴/۰۷±۰/۲۸	۴/۰۷±۰/۴۲	۲/۳۷	۰/۰۲۴
۸	محثوا و استانداردهای آموزشی را کاهش می‌دهد.	موافق	(٪۱۵) ۲۷	۳/۹۰±۰/۴۱	۴/۰۷±۰/۳۹	۱/۹۸	۰/۰۴۲
۹	جدیت و تدریس استاندارد استاد را تحت الشاعر قرار می‌دهد.	مخالف	(٪۳۵) ۶۴	۳/۹۷±۰/۲۵	۴/۰۸±۰/۴۲	۲/۰۱	۰/۰۴۶
۱۰	نمی‌تواند نحوه تدریس استاد را مشخص نماید	موافق	(٪۴۹) ۹۰	۳/۹۴±۰/۳۵	۴/۱۴±۰/۲۲	۳/۵۴	۰/۰۰۱
۱۱	میزان موافقت کلی با ارزشیابی استاد توسط دانشجویان	مخالف	(٪۴۷) ۸۶	۴/۱۹±۰/۳۵	۳/۸۷±۰/۳۸	۵/۸۳	۰/۰۰۱

نتایج یک مطالعه در دانشگاه علوم پزشکی زاهدان نیز نشان داد، استایدی که نمره بالاتری از دانشجویان دریافت کردند، تمایل بیشتری نسبت به ارزشیابی استاد توسط دانشجو از خود نشان دادند [۲۲]. این یافته‌ها میان این حقیقت است که بین رضایت دانشجویان از استاید و موافقت استاید با ارزشیابی‌های دانشجویی رابطه وجود دارد. به یک تعییر می‌توان گفت اخذ نمره ارزشیابی مطلوب از دانشجویان در ایجاد نگرش مثبت در استاید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی بی‌تأثیر نبوده و طبعاً می‌تواند بیانگر موافقت بیشتر استایدی باشد که نمره بالاتری از دانشجویان دریافت می‌نمایند. فیچ معتقد است که علت مخالفت استاید با ارزشیابی‌های دانشجویی آن است که خطاهای بسیار کوچک و قابل اغماض آنان با ارزشیابی غیرمنصفانه دانشجویان در کارنامه آموزشی آنان معکس می‌شود و این امر موجب دلسربی آنان می‌شود [۵].

مقایسه میانگین نمرات ارزشیابی استاید موافق و مخالف با اهداف ارزشیابی‌های دانشجویی (سؤالات ۱ تا ۵) نشان داد که در مجموع، در تمامی این موارد میانگین نمرات ارزشیابی استاید موافق بالاتر از (خوب) بوده و بین نمرات ارزشیابی استاید موافق و مخالف تفاوت معنی دار آماری وجود دارد. این امر نشان دهنده رضایت دانشجویان از عملکرد آموزشی استاید موافق با ارزشیابی‌های دانشجویی است. بیش از دو سوم استاید با این هدف که ارزشیابی‌های دانشجویی "باعث بهبود

بحث

بین میانگین نمرات ارزشیابی استاید موافق و مخالف تفاوت معنی‌داری وجود دارد و در این ارتباط میانگین نمرات ارزشیابی استاید موافق بیشتر است. یعنی استاید موافق با ارزشیابی‌های دانشجویی در مقایسه با استاید مخالف، نمره ارزشیابی بالاتری از دانشجویان دریافت نموده‌اند. احتمالاً علت دریافت نمره بالاتر به دلیل شیوه تدریس استاید با نگرش مثبت بوده است و دریافت نمره خوب از دانشجویان علت رضایتمندی و نگرش مثبت این گروه از استاید نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی شده است. شاید دریافت نمره بالا از دانشجویان، علت اصلی نگرش مثبت آنان نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی باشد. دریافت نمره ارزشیابی بالا ممکن است پیامد مقبولیت نظرات دانشجویان نزد استاید و در نتیجه، دریافت بازخورد لازم در جهت اصلاح و بهبود کیفیت تدریس و عملکرد آموزشی استاید مطابق با نظرات دانشجویان شود و در نهایت تأمین نظرات دانشجویان به دریافت نمره ارزشیابی بالاتر از دانشجویان منجر شود. این یافته‌ها در مطالعات انجام گرفته در سایر دانشگاه‌ها و بر روی سایر دانشجویان نیز نتایج مشابهی دربرداشته است. در بررسی انجام‌شده توسط چانگ در تایوان نیز میانگین نمرات ارزشیابی استاید موافق با ارزشیابی‌های دانشجویی، بالاتر گزارش شده که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد [۱۵].

استانداردهای آموزشی را کاهش می دهد" مخالف هستند و میانگین نمرات ارزشیابی آنان نیز به طور معنی داری از گروه موافق بیشتر بود در مقابل ۴۰٪ (۳/۹۰).

یک دیگر از یافته های این مطالعه بر همبستگی مثبت و معنی دار بین نمرات ارزشیابی استادی و دیدگاه آنان نسبت به ارزشیابی های دانشجویی اشاره دارد. استادی که نمره ارزشیابی بالاتری از دانشجویان دریافت کرده اند، مخالفت کمتری با ارزشیابی های دانشجویی دارند و بر عکس استادی که نمره ارزشیابی کمتری دریافت کرده اند، مخالفت بیشتری با این ارزشیابی ها دارند. به عبارتی می توان گفت موافق و مخالفت استادی با ارزشیابی های دانشجویی با میزان رضایت دانشجویان از عملکرد آموزشی آنان همبسته است. فرانکلین در مطالعه ای در دانشگاه بوسoton با بررسی اطلاعات و دیدگاه ها استادی درباره ارزشیابی های دانشجویی و همچنین عملکرد آموزشی استادی دریافت که نگرش مثبت نسبت به ارزشیابی های دانشجویی با عملکرد بهتر همبستگی دارد. او علت نگرش مثبت استادی را در آشنايی استادی با اهداف اين ارزشیابي ها و همچنین نگرش مثبت آنان نسبت به صداقت دانشجویان اعلام کرده است [۲۶].

براساس نتایج به دست آمده از آرمون های آماری تفاوت معنی داری بین نمرات ارزشیابی استادی زن و مرد و با رتبه های مختلف دانشگاهی مشاهده شده است. بنابراین نمرات ارزشیابی هر دو گروه استادی زن و مرد و با رتبه های دانشگاهی مختلف در این زمینه مشابه بوده است که با نتایج مطالعات مشابه همخوانی دارد [۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱].

براساس یافته های پژوهش، استادی با نگرش مثبت نسبت به اهداف ارزشیابی های دانشجویی، نمرات ارزشیابی بالاتری از دانشجویان دریافت کرده اند، زیرا بخاطر نگرش مثبت خود بازخورد ناشی از نتایج این ارزشیابی ها را جدی گرفته و به خواسته های دانشجویان پاسخ مثبت داده و با ایجاد تعییرات مناسب در روش تدریس خود، رضایت دانشجویان را به خود جلب نموده اند. پژوهشگران معتقدند این دسته از استادی بخاطر کسب نمرات بالا و نسبتاً مطلوب از دانشجویان، به ارزشیابی های دانشجویی خوشبین بوده و انجیزه بیشتری برای پذیرش و به کارگیری نتایج این ارزشیابی ها در اصلاح روش تدریس خود دارند [۱۴، ۲۷]. جالب توجه این که استادی که نگرش مثبت به ارزشیابی های دانشجویی دارند، در استفاده از نتایج این ارزشیابی ها در تریف و استخدام اعضای هیات علمی هم موافق بیشتری نشان داده اند [۲۸]. براساس نتایج به دست آمده از تحقیقات مشابهی که در دانشگاه های علوم پزشکی مازندران، هرمزگان و اهواز انجام شده است [۲۹، ۳۰، ۳۱]، جامعه مورد پژوهش بر این باورند که انجام ارزشیابی و اعلام نمره ارزشیابی به استادی مربوطه، می تواند سطح کمی آموزش را ارتقا بخشد. با این وجود، یافته های به دست آمده دلالت بر اختلاف معنی دار بین میانگین نتایج خود ارزشیابی استادی با نتایج ارزشیابی های دانشجویی داشته است که این موضوع نشانگر آن است که نه تنها در نگرش کلی به مفهوم "ارزشیابی استاد" بین دانشجویان و استاد

کیفیت آموزش می شود" موافق بودند. یافته های ۲ مطالعه در زاهدان و اهواز نشان می دهند که انجام ارزشیابی و اعلام نمره آن به استادی، می تواند تا حد زیادی در بهبود کیفیت آموزش تاثیر مثبت بگذارد. نظر به اهمیت بازخورد ناشی از نتایج ارزشیابی های دانشجویی در اصلاح و بهبود شیوه تدریس استادی، بررسی علل ناخستینی استادی از ارزشیابی های دانشجویی که به عنوان مانع برای دستیابی به اهداف نهایی این نوع ارزشیابی ها که همانا ارتقای کیفیت آموزش است، ضروری به نظر می رسد.

از طرف دیگر نتایج این بررسی نشان می دهد که بیش از نیمی از استادی (۵۵٪)، با این هدف ارزشیابی های دانشجویی که "اطلاعات مفیدی برای ارتقای استاد فراهم می آورد" موافق هستند و از بازخورد ناشی از ارزشیابی های دانشجویی با هدف بهبود کیفیت آموزش استقبال می کنند. یکی از اهداف اصلی ارزشیابی های دانشجویی، اهداف تکوینی آن یعنی دادن بازخورد مناسب به استادی است و در این راستا نتایج بررسی ها نیز نشان داده است که استادی، اولویت اصلی ارزشیابی های دانشجویی را اهداف تکوینی آن می دانند. ناصر و آیدا کا در دو مطالعه با بررسی نظرات اعضای هیات علمی گزارش می کنند که نگرش استادی نسبت به ارزشیابی های دانشجویی زمانی که با اهداف تکوینی انجام می شوند مثبت تر است [۲۴، ۲۳]. یعنی کاربرد تکوینی نتایج ارزشیابی های دانشجویی نسبت به کاربردهای دیگر آن بیشتر مورد پذیرش استادی است. بررسی نظرات ۳۵۷ عضو هیات علمی دانشگاه های کانادا نیز نشان می دهد که بیشتر استادی نتایج ارزشیابی های دانشجویی را به عنوان یک منبع ارزشمند برای دادن بازخورد، کاملاً مناسب می دانند و به سادگی می پذیرند، اما از این که این نتایج به عنوان یک سند در تبیین کیفیت تدریس آنها محسوب شده و در ارتفاقی و استخدام آنان به کار گرفته شود، نگرانند [۲۵].

مقایسه میانگین نمرات ارزشیابی استادی موافق و مخالف با جنبه های منفی ارزشیابی های دانشجویی (سؤالات ۶ تا ۱۰) نشان داد که در مجموع در تمامی این موارد، میانگین نمرات ارزشیابی استادی مخالف بالاتر از ۴ (خوب) بوده و بین نمرات ارزشیابی استادی موافق و مخالف تفاوت معنی دار آماری وجود دارد. این امر بیانگر آن است که استادی که جنبه های منفی ارزشیابی های دانشجویی را باور ندارند، نمرات بالاتری از دانشجویان دریافت نموده اند و رضایت دانشجویان از عملکرد آموزشی آنان در مقایسه با استادی که جنبه های منفی ارزشیابی های دانشجویی را باور دارند بیشتر است. حدود یک چهارم استادی اذعان نمودند که ارزشیابی های دانشجویی "اعщتنش در روابط استاد و دانشجو می شود" و فقط ۲۵ نفر (۱۴٪) استادی با این موضوع که ارزشیابی های دانشجویی "توان و بازدهی آموزشی استاد را کاهش می دهد" موافق بودند و در هر دو این موارد میانگین نمرات ارزشیابی استادی مخالف به طور معنی داری از میانگین نمرات ارزشیابی استادی موافق بالاتر بود (جدول ۱). بیش از سه چهارم استادی (۸۵٪) اذعان داشته اند که با این مضمون که ارزشیابی های دانشجویی "محظوظ و

- 5- Faith EF. Are student evaluations of teaching fair? Toronto: University of Toronto; 2003. Available from: <http://web.cs.toronto.edu/Assets/DCS+Digital+Assets/EllenStudentEvals.pdf>
- 6- Cohen PA. Effectiveness of student-rating feedback for improving college instruction: A meta-analysis of findings. *Res High Educ.* 1980;13(4):321-41.
- 7- Shakurnia A, Elhampour H, Mozaffari A, Dasht Bozorgi B. Ten year trends in faculty members' evaluation results in Jundi-Shapur university of medical sciences. *Iran J Med Educ.* 2008;7(2):35-42.
- 8- Wachtel HK. Student evaluation of college effectiveness: A brief review. *Assess Eval High Educ.* 1998;23(2):191-211.
- 9- Moezi M, Shirzad HA, Roohi H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord university of medical sciences. *J Shahrekord Univ Med Sci.* 2010;11(4):63-75. [Persian]
- 10- Mahmoudi H, Pazargadi M, Ebadi A. Evaluation of faculty teaching experience by postgraduate students. *Educ Strategies J.* 2009;2(2):13-6.
- 11- Centra JA, Gaubatz NB. Is there gender bias in student evaluations of teaching? *J High Educ.* 2000;70(1):17-33.
- 12- Shakurnia A. Faculty attitudes towards student ratings: Do the student rating scores really matter? *Iran J Med Educ.* 2011;7(2):84-93.
- 13- Avi-Itzhak T, Kremer L. An investigation into the relationship between university faculty attitudes toward student rating and organizational and background factors. *Educ Res Q.* 1986;10:31-8.
- 14- Birnbaum MH. A survey of faculty opinions concerning student evaluations of teaching. *The Senate Forum: A Publication of the Academic Senate;* 1999.
- 15- Chang TS. Results of student ratings: Does faculty attitude matter? *Bull Educ Psychol.* 2003;35(2):183-200.
- 16- Rich HE. Attitudes of college and university faculty toward the use of student evaluations. *Educ Res Q.* 1976;1:17-27.
- 17- Ranjbar M, Vahidshahi K, Mahmoudi M. Study of Mazandaran faculty member's viewpoint on faculty member assessment. *Mazandaran J Med Sci.* 2006;16(56):126-35. [Persian]
- 18- Jacobs LC. University faculty and students' opinions of student ratings. Bloomington: Bureau of Evaluative Studies and Testing Publication; 1987.
- 19- Ryan JJ, Anderson JA, Birchler AB. Student evaluation: The faculty responds. *Res High Educ.* 1980;12:317-33.
- 20- Spencer PA, Flyr ML. The formal evaluation as an impetus to classroom change: Myth or reality? California: University of California; 1992. Available from: http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&...&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED349053&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED349053
- 21- Armstrong S. Are student ratings of instruction useful? *Am Psychol.* 1998;53(11):1223-4.
- 22- Keykhaei A, Navidian A, Tabasi MA, Sargazi GH. Study of ZUMS1 faculty members' views on faculty members' assessment. *Tabibe Shargh J.* 2002;3:135-40. [Persian]
- 23- Idaka I, Joshua MT, Kritsonis WA. Attitude of academic staff in Nigerian tertiary educational institutions to Student Evaluation of Instruction (SEI). *Am Med Rec Assoc.* 2006;23(4):1-9.
- 24- Nasser F, Fresko B. Faculty views of student evaluation of college teaching. *Assess Eval High Educ.* 2002;27(2):187-98.
- 25- Beran A, Tanya N, Jennifer L. Instructors' perspectives on the utility of student ratings of instruction. *Int J Instr Sci.* 2009;37(2):171-84.
- 26- Franklin J, Theall M. Who reads ratings: Knowledge, attitude and practice of users of student ratings of instruction.

اختلاف نظر وجود دارد، بلکه در ارزش‌گذاری کیفیت آموزش نیز بین استادی و دانشجویان اختلاف نظر جدی مشاهده می‌شود. پژوهشگران بر این باورند که "کم بودن اعتقاد" استادی به ارزشیابی می‌تواند منجر به کم توجهی استادی به بازخوردهای ارایه شده به آنان شود. به نظر مرسد که با وجود چنین اختلاف نظری بین آموزش‌دهندگان و فرآگیران، حرکت در مسیر ارتقای کیفیت آموزشی دشوار باشد. داد. بدون شک، رفع مشکلات ارزشیابی‌های دانشجویی و جلب رضایت و اعتماد استادی می‌تواند گام موثری در استفاده بهینه از نتایج این گونه ارزشیابی‌ها در ارتقای کیفیت تدریس و آموزش استادی دربرداشته باشد. همچنین طراحی و انجام تمهداتی جهت بهبود نگرش استادی نسبت به فرآیند ارزشیابی استاد ضروری بهنظر می‌رسد.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به انجام مطالعه بر روی استادی علوم پایه و عدم لحاظنمودن استادی بالینی اشاره کرد. مطالعات جامعتر با بررسی استادی پایه و بالینی پیشنهاد می‌شود. توصیه می‌شود مسئولان آموزش با بهبود فرآیند ارزشیابی استاد، شرایطی را فراهم آورند تا استادی نگرش و احساس بهتری نسبت به نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی داشته باشند. ضمناً مطالعه بیشتر جهت بررسی علل مخالفت استادی با انجام ارزشیابی‌های دانشجویی در دانشگاه‌های مختلف پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

بین نگرش استادی نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی و کسب نمره ارزشیابی از دانشجویان رابطه وجود دارد. استادی که نگرش مثبت نسبت به ارزشیابی‌های دانشجویی دارند، نمره ارزشیابی بالاتری دریافت می‌کنند.

تشکر و قدردانی: از کلیه استادی گرامی و دانشجویان عزیز که با دقت و حوصله پرسشنامه‌های ارسالی را تکمیل و در انجام این تحقیق ما را یاری نمودند صمیمانه قدردانی می‌شود.

منابع

- Chang TS. Faculty attitudes toward student ratings: Do the resultant rating scores really matter? Taiwan: National Hualien Teachers College Hualien; 2009. Available from: <http://www.nhlu.edu.tw/~achang/data/c-2.pdf>
- Alijha FNA, Fresko B. Student evaluation of instruction: What can be learned from students' written comments? *Stud Educ Eval.* 2009;35:37-44.
- Ghahramani M, Arefi M, Jamshidi L. Study the effect of evaluation on faculty members' educational performance between 2000-01 to 2005-6. *Res Plan High Educ.* 2008;48:1-26.
- Spooren P, Motelmans D, Denekenz J. Student evaluation of teaching quality in high education: Development of an instrument based on 10 Likert-scales. *Assess Eval High Educ.* 2007;32(6):667-79.

- ۲۰۱ مقایسه نمرات ارزشیابی دانشجویی اعضای هیأت علمی براساس نگرش آنها نسبت به ارزشیابی
- Mahmoodi M. Comparison between the results of academic staff self assessment and those made by the students, faculty of medicine, Mazandaran university of medical sciences. JMUMS. 2007;17(57):67-74. [Persian]
- 30- Aghamolayi T, Abedini S. Comparison of self and students' evaluation of faculty members in school of health of Hormozgan university of medical sciences. Iran J Med Educ. 2008;7(2):191-8.
- 31- Shakurnia A, Fakoor M, Elhampoor H, Taherzadeh M, Chaab F. The correlation between students' evaluation of faculty and faculty self-assessment in Ahvaz Jundishapur university of medical sciences in 2008. Iran J Med Educ. 2010;10(3):229-37.
- San Francisco: University of San Francisco; 1989. Available from:
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED306241&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED306241
- 27- Stalmeijer RE, Dolmans DH, Wolfhagen IH. Combined student ratings and self-assessment provide useful feedback for clinical teachers. Adv Health Sci Educ Theory Pract. 2010;15(3):315-28.
- 28- Yao Y, Grady ML. How does faculty make formative use of student evaluation feedback? A multiple case study. J Pers Eval Educ. 2005;18:107-26.
- 29- Mohammadjafari H, Vahidshahi K, Kosaryan M,